

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
економічний факультет

ПРАКТИКУМ
з навчальної дисципліни
“Судові експертизи в обліку і оподаткуванні”
студентам спеціальності “Облік і оподаткування” усіх форм навчання

ЛЬВІВ-2021

Швець В. Практикум з навчальної дисципліни “Судові експертизи в обліку і оподаткуванні”/ Львів: кафедра обліку і аудиту ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 19 с.

Рекомендовано

до друку кафедрою обліку і аудиту
протокол №10 від 5.02.2021

Уклав: В.Є.ШВЕЦЬ, к.е.н., доцент
професор кафедри обліку і аудиту

Рецензент: Я.Д.Крупка, д.е.н., професор

Відповідальний за випуск
зав. кафедри обліку і аудиту КОВАЛЮК О.М., д.е.н., професор

У підготовці фахівців-обліковців найвищого рівня акредитації треба враховувати поглиблення спеціалізації та розширення їх світогляду, що особливо стосується дисциплін професійної підготовки. Це пов'язано насамперед із швидкими темпами реформування обліково-аналітичного забезпечення підприємницької діяльності в Україні, що вимагає постійного перегляду нормативно-правового поля у якому функціонують суб'єкти господарювання, оскільки відсутність знань про минуле гальмує поступ у майбутнє.

Початок викладання обліково-аналітичних дисциплін у Львівському університеті розпочато майже 200-років тому. Першою дисципліною пов'язаною із експертною діяльністю стала Судово-фармакологічна експертиза. Із розвитком спеціалізацій та виокремленням облікової спеціальності, виходить у світ навчальний посібник Івана Суходуба Основи документальної ревізії та бухгалтерської експертизи (1974 р). Згодом, у зв'язку з практичними потребами почали викладати навчальну дисципліну Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи для студентів юридичного факультету (1998 р). Сьогодні, враховуючи світові інтеграційні процеси, важливо розширювати світогляд фахівців з обліку не лише з врахування діючої системи обліку але й поширення можливостей його застосування у розкритті злочинів і адміністративних порушень у сфері економіки. Адже обліковий процес сам по собі містить документи які можуть виступати доказами у різного роду кримінальних, адміністративних і цивільних справах, тому цілком логічним є потреба в умінні бухгалтерів їх застосовувати для забезпечення юристів доказовою базою. Тому, виникає потреба у вивченні спеціальної системи знань і такою навчальною дисципліною починаючи з 2002 року стає „Судово-бухгалтерська експертиза”. Поширення експертної діяльності на приватний сектор і фізичних осіб-підприємців викликало потребу модифікації цієї дисципліни у новій назві: “Судові експертизи в обліку і оподаткуванні” (2020 р.).

“Судові експертизи в обліку і оподаткуванні” є невід'ємною складовою фахової підготовки університетського рівня. Відтак, вивчення судово-бухгалтерської експертизи з однієї сторони дозволяє розширити пізнання бухгалтерів у сфері правознавства, а з іншого боку забезпечує фахівців з обліку і аудиту додатковими можливостями застосовувати набуті знання на практиці. Оскільки нестандартність ситуацій у практичній роботі є підставою для бухгалтерів повертатися до минулих аналогічних випадків та використовувати історичний досвід. Тому вивчення судових експертиз в обліку і оподаткуванні є актуальним напрямом наукового пізнання як в практичному так і в теоретичному розрізах.

Вивчення студентами курсу “Судові експертизи в обліку і оподаткуванні” передбачає досягнення таких результатів:

знати: основи організації судово-бухгалтерської експертизи в Україні; елементи методу судово-бухгалтерської експертизи; порядок призначення судово-бухгалтерської експертизи; загальну модель проведення судово-

бухгалтерської експертизи; порядок складання висновку судово-бухгалтерської експертизи та його оцінювання.

вміти: застосовувати різноманітні методи судово-бухгалтерської експертизи; проводити судово-бухгалтерську експертизу організаційно-правових основ суб'єкта господарювання; проводити експертизу операцій з грошовими коштами, розрахунків з партнерами, матеріалів інвентаризацій, розрахунків з оплати праці, доходів, витрат і фінансових результатів суб'єктів господарювання, а також операцій з цінними паперами.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Лекційний курс

Шифр змістового модуля	Назва змістового модуля	Кількість аудиторних годин (денна/заочна)
Семестр 11 (денна форма) / Семестр 10 (заочна форма)		
СЕОО.М1	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні й правові основи судових експертиз в обліку і оподаткуванні	12 / 6
СЕОО.М2	Змістовий модуль 2. Організація і методика проведення судово-бухгалтерських експертиз на підприємствах	12 / 6
Усього годин за семестр		24 / 12
Усього годин за курс		24 / 12

1.2. Практичні заняття

Шифр змістового модуля	Назва змістового модуля	Кількість аудиторних годин (денна/заочна)
Семестр 11 (денна форма) / Семестр 10 (заочна форма)		
СЕОО.М1	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні й правові основи судових експертиз в обліку і оподаткуванні	8 / 3
СЕОО.М2	Змістовий модуль 2. Організація і методика судово-бухгалтерських експертиз на підприємствах	8 / 3
Усього годин за семестр		16 / 6
Усього годин за курс		16 / 6

1.3. Самостійна робота

Шифр змістового модуля	Назва змістового модуля	Кількість годин
------------------------	-------------------------	-----------------

модуля		(денна/заочна)
Семестр 11 (денна форма) / Семестр 10 (заочна форма)		
СЕОО.М1	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні й правові основи судових експертиз в обліку і оподаткуванні	40 / 51
СЕОО.М2	Змістовий модуль 2. Організація і методика судових експертиз на підприємствах	40 / 51
Усього годин за семестр		80 / 102
Усього годин за курс		80 / 102

Самостійна робота студентів передбачає вирішення завдань які поділено на п'ять варіантів відповідно до початкової літери прізвища студента, а саме:

- 1 Варіант – А-Д;
- 2 Варіант – Е-І;
- 3 Варіант – Ї-М;
- 4 Варіант – Н-Р;
- 5 Варіант – С-Ф;
- 6 Варіант – Х-Я.

Кожний варіант містить три практичних завдання і задачу, які полягають: в оцінці ситуації з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи у формулюванні питань експерту; моделюванні процесу дослідження та проведенні дослідження господарських ситуацій, що стали предметом судово-бухгалтерської експертизи на основі чого має бути складено висновок експерта.

Варіант 1.

1. Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.

У Харківській обл. зафіксовані порушення зовнішньоекономічного законодавства на суму 4,2 млн. грн. Органами СБУ в Харківській обл. зафіксований факт порушення норм чинного законодавства з боку керівників одного з регіональних комерційних підприємств під час закупівлі за кордоном устаткування. У результаті перевірки прийнято рішення щодо повернення у бюджет України на суму 4,2 млн. грн. несплачених митних зборів і податків з імпортованих товарів, а також здійснено нарахування штрафних санкцій на суму 70 тис. грн. Керівник підприємства оскаржив рішення у суді. З даного питання було призначено судово-бухгалтерську експертизу.

2. Сформулювати десять питань експерту для дослідження у справі про ухилення від сплати податків і обов'язкових платежів.

3. Розробити методику дослідження експертом розрахунків з дебіторами і кредиторами.

Задача

Зміст ситуації.

В акті документальної ревізії ДП “АРС” зазначено, що з метою перевірки стану збереження запасів товарно-матеріальних цінностей на складі № 1 була проведена вибіркова інвентаризація. За результатами інвентаризації виявлено, що склад одночасно виконує функції інструментальної комори. Облік основних засобів здійснюється згідно з записами в особисті картки працівників ДП “АРС”, з якими не укладений договір про матеріальну відповідальність. На основних засобах на складі на момент інвентаризації були відсутні номери. Окрім того на основні засоби, які знаходились на складі нараховувалась амортизація. Інвентарні картки обліку основних засобів відсутні.

У ході перевірки встановлено невідповідність даних бухгалтерського обліку. Станом на 1.12.2019 р. в балансі відображено вартість основних засобів в сумі 2657695,2 грн. За даними аналітичного обліку до рахунку 10 «Основні засоби» (оборотної відомості) -1969651,6 грн. Знос основних засобів станом на 1.12.2019 р. склав 706938,3 грн, розбіжність в облікових даних становить 18894,7 грн.

Крім того за результатами вибіркової інвентаризації, яка проводилась 28.12.2019 р. на складі була виявлена нестача основних засобів в сумі 129661,3 грн. В підзвітності керівників ДП “АРС” знаходилися основні засоби, які не були пред'явлені при інвентаризації.

05.01.2020 р. були повернуті на склад основні засоби на суму 39661,3 грн. (у підзвітності у керівника Павлова О.П. газонокосарка, електрошліфмашинка, кондиціонер побутовий. У підзвітності у головного інженера Хрустальова Ф.Ф. - електрошліфмашинка, перфоратор, електроножиці, течешукач і т.п.) Перелік питань поставлених на дослідження експерту:

1. Чи дотримуються посадові особи на підприємстві встановленого порядку обліку основних засобів?
2. Визначити коло осіб, на яких покладено обов'язок забезпечити дотримання вимог нормативних актів щодо обліку основних засобів та стану їх збереження.
3. Недотримання вимог яких нормативно-правових актів спричинили виявлені порушення?
4. Чи підтверджується реальність відображення в балансі основних засобів станом на 1.12.2019 р.?
5. Чи підтверджується нестача основних засобів станом на 01.01.2020 р. у сумі 18894,47 грн.?

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи.

Варіант 2.

1. *Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.*

Співробітники СБУ викрили банкіра одного з банків Запоріжжя, який привласнив незаконним шляхом 1,5 млн. грн, що належали вкладникам

банку. Під час слідства виявлено, що цей банкір використовував анкетні дані вкладників банку і оформив на вкладників більше 60 фіктивних кредитних договорів. Ці кредитні засоби були перераховані банкіром на рахунки центрів конвертацій і переведені в готівку для власних потреб. проти банкіра порушена кримінальна справа під час якої призначено судово-бухгалтерську експертизу.

2. Сформувати десять питань експерту для дослідження у справі нелегального виробництва частини обсягу продукції молокозаводом.

3. Розробити методику дослідження експертом зовнішньоекономічних операцій.

Задача

Зміст ситуації.

В акті документальної ревізії ДП “АВС” зазначено, що будівництво складу ведеться відділом капітального будівництва (ВКБ) ДП “АВС” господарським способом. Об’єкт “Склад” знаходиться на території ВРП. До титульного списку ВКБ на 2020 р. об’єкт “Склад” не внесено. Крім того відсутній дозвіл органів нагляду на здійснення будівництва. Будівництво ведеться без складеного та затвердженого кошторису, етапи виконаних робіт не оформлюються актами приймання виконання робіт. Вартість будівельних матеріалів списується зі складу на основі довідок, які складені у довільній формі, безпосередньо на витрати виробництва. Загальна сума списаних будівельних матеріалів зі складу на будівництво 1810060,2 грн.

Керівником підприємства Павловським О.П. наданий акт від 30.12.2020 р., який підтверджує ступінь готовності об’єкту що будується. Акт підписаний керівником підприємства С Павловським О.П., головним інженером Хрустальовим Ф.Ф., головним інженером ВКБ Почепом В.І., інженером технагляду Боровським А.В.

Перелік питань для дослідження експерту:

1. Чи дотримуються посадові особи підприємства встановленого порядку здійснення капітального будівництва господарським способом?
2. Чи відповідає діючий порядок списання та документального оформлення будівельних матеріалів на будівництво вимогам нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку і звітності?
3. Недотримання вимог яких нормативно-правових актів спричинили виявлені порушення?
4. Чи підтверджується документально зазначена в акті ревізії вартість будівельних матеріалів (1810060,2 грн), яка списана на виробництво?

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи.

Варіант 3.

1. *Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.*

Співробітники УБОЗ УМВД в Закарпатській обл. викрили організоване злочинне угруповання, яке впродовж 2019-2020 рр. займалися незаконним вивозом лісоматеріалів до Угорщини щонайменше 4 тис. куб. м лісу на 2 млн. грн. Співробітники УБОП встановили, що в злочинній схемі було

здіяно 12 суб'єктів підприємницької діяльності Закарпатської обл., які подавали у Виноградівську митницю сфальсифіковані документи про походження лісоматеріалів і виготовлення з них пиломатеріалів для експорту. Члени угруповання подавали сфальсифіковані накладні про те, що лісопродукція нібито була придбана в Хмельницькій і Львівській областях. Насправді, ліс незаконно було вирубано на Закарпатті, і продавався до Угорщини. За попередніми даними співробітників УБОП, по такій злочинній схемі незаконно було вивезено за межі України щонайменше 4 тис. куб. м лісу на 2 млн. грн.

Прокуратура Закарпатської обл. за матеріалами УБОП в Закарпатській обл. порушила кримінальну справу по ст. 358, ч. 2, ст. 209, ч.1 Кримінального кодексу України. В ході слідства призначено судово-бухгалтерську експертизу.

2. Сформувані десять питань експерту для дослідження у справі незаконного відшкодування підприємством ПДВ при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

3. Розробити методика дослідження експертом операцій з цінними паперами.

Задача

Зміст ситуації.

Під час ревізії, яка проводилась на енергогенеруючому підприємстві “АМК”, була здійснена перевірка обґрунтованості списання матеріалів на виробництво (металу для виготовлення кабельних коробів). Перевіркою встановлено, що виготовлення кабельних коробів було доручено підприємству “Монокристал”. З цією метою у постачальника “Метал-Холдінг” був придбаний металевий лист в кількості 36,968 т, у тому числі: товщиною 2 мм – 27,016 т та товщиною 1,9 мм - 9,952 т. За даними обліку вказана кількість металу повністю отримана від постачальника та оприбуткована. Доставка вантажу з СП “Метал-Холдінг” м. Київ була здійснена АТП. Інформація про надходження листового металу (таблиця)

№ з/п	Дата, номер подорожнього листа	№ документа	Кількість, т	Марки автомобілів, ПІБ водія	Маршрут, одержувач
1	02.04.2019 р. 104645	Накладна за дорученням №2-1059 від 2.04.ПОЛН6	7,816 2 мм	МАЗ 03-97 КХУ Радкевич	С. Червоне п/п «Монокристал»
2	16.04.2019 р. 104707	Накладна № 2-1217 від 16.04. ПО 20 за дорученням	5,45 2 мм	ЗІЛ 03-35 КХО Шпитков В.М.	С. Червоне п/п «Монокристал»
3	27.04.2019 р. 104751	Накладна № 2-1349 від 27.04 ПО № 16.04 ПО № 23 за дорученням	5,750 2мм	КРАЗ 65101 53* 94 КХУ Бисарін Г.В.	С. Червоне п/п «Монокристал»
4	5.05.2019 р. 928549	Накладна № 2-1427 від 5.05 за дорученням, ПО №26	8,000 2 мм	КРАЗ65101 53-94 КХУ Бисарін Г.В.	С. Лісове, база п/п «Монокристал»
5	09.11.2019 р. 197470	Накладна № 2-3924 від 6.11.2015 р. за дорученням ПО № 68	5,151 1,9 мм	ЗІЛ 54-28 КХУ Ядикін АЛ.	С. Червоне п/п «Монокристал»
6	12.11.2019 р. 197178	Накладна №2-3983 від 6.11.2018 р за дорученням ПО №70	4,801 1,9 мм	ЗІЛ 54-28 КХУ Мельник О.М.	С. Лісове, база п/п «Монокристал»

Перелік питань для дослідження експерту:

1. Чи підтверджується документально поставлені матеріали у кількості 36,968 т?
2. Чи за призначенням було доставлено листовий метал та в якій кількості?
3. Яка реальна кількість металу і на яку суму надійшло від постачальника на виробництво?

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи (прізвища та посади посадових осіб визначте самостійно).

Варіант 4.

1. *Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.*

Департаментом по боротьбі економічними злочинами, на Закарпатті за матеріалами оперативників відділення по боротьбі з економічною злочинністю порушена кримінальна справа проти начальника одного з відділень акціонерного банку. Цей посадовець упродовж 2019–2020 років, без оформлення застави майна, незаконно видавав кредити приватним підприємцям, чим нанесено банківській установі збитків на загальну суму 1800 тис. грн.

2. Сформулювати десять питань експерту для дослідження у справі про „відмивання” злочинним шляхом набуті грошові кошти.

3. Розробити методіку дослідження експертом операцій з нарахування і утримання обов'язкових платежів у державні соціальні фонди.

Задача

Зміст ситуації. В акті заміру кількості дизельного палива, що надійшло від постачальника державного автотранспортного підприємства “ВРС” зазначено, що в присутності посадових осіб: інженера з експлуатації Струха Л.А., інженера Коломієць, водія бензовозу ЗІЛ ГОС, № 83-60 КХС було визначено кількість доставленого дизпалива автомобілем ЗІЛ 131 ГОС № 83-60 КХС (водій Кибенок Н.І.). Дизпаливо доставлено експедитором постачальника Дем'яненком Н.І. на АЗС АТП автоцистерною № 6501, яка встановлена на автомобіль ЗІЛ ГОС № 83-60 КХС що належить АТП. Автоцистерна перевірена ЦСМіС 4.11.2019 р. На цистерну виданий паспорт № 327/98 в якому зазначена її місткість - 4400 літрів. При обстеженні виявлено, що автоцистерна опломбована двома свинцевими пломбами «32115/4», одна з яких знаходилась на заливній горловині, а інша - на зливному крані. Цілісність пломб не порушена, автоцистерна опломбована пломбами постачальника. При розкритті цистерни візуальним оглядом виявлено, що висота заливу знаходиться нижче калібрувальної позначки. При замірі висоти заливу метрштоком виявилась Висота = 102,75 см, щільність 0,836, при температурі 12°C. Через відсутність калібрувальних таблиць на автоцистерну, паливо було викачане в місткість №3 для зберігання дизельного палива. Попередньо був здійснений замір залишків. До заливу висота палива в місткості № 3 становила 23,1 см, що відповідає 955 л. Після

заливу дизпалива в місткість висота заливу становила 126,5 см, що відповідає 5250 л. Згідно з супроводжувальними документами (накладна без номера від 19.04.2019 р.) відпущено дизпалива 4400 л. У накладній відсутній номер, підстава постачання, не вказана кількість дизпалива та кількість в кілограмах. Перевезення дизпалива здійснювалась без оформлення товарно-транспортних накладних. Причину нестачі дизпалива Дем'яненко Н.І. пояснює недоливом постачальника, про що складено відповідний акт.

Перелік питань на дослідження експерту:

1. Чи дотримуються посадові особи на ДАТП встановленого порядку приймання та обліку паливно-мастильних матеріалів?
2. Визначити коло осіб ДАТП, на яких покладено обов'язок забезпечити дотримання вимог нормативних актів щодо дотримання порядку транспортування, приймання та обліку ПММ.
3. Яка реальна нестача дизпалива в автоцистерні № 6501?
4. Яка кількість дизпалива підлягає оприбуткуванню?
5. Які посадові особи ДАТП повинні відшкодувати завдану матеріальну шкоду з нестачі палива?

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи.

Варіант 5.

1. Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.

Прокуратурою міста Києва порушена кримінальна справа за фактом навмисного ухилення від сплати податків директором одного з приватних підприємств міста. Вказаний керівник за попередньою змовою з невстановленими особами провів господарську операцію по нібито придбання металопродукції і надав податковим органам підроблені первинні бухгалтерські документи з метою подальшого відшкодування податку на додану вартість. Таким чином, директором вказаного підприємства було здійснено замах на розкрадання грошових коштів з державного бюджету в сумі більше 5 мільйонів гривень. Рішенням суду вказаному підприємцеві вибрана міра запобіжного заходу у вигляді змісту під вартою. Під час досудового слідства у цій справі призначено судово-бухгалтерську експертизу.

2. Сформулювати десять питань експерту для дослідження у справі нецільового використання бюджетних коштів у медичній установі.

3. Розробити методику дослідження експертом операцій з основними засобами на підприємстві.

Задача

Зміст ситуації. У додатку до “Акту ревізії паливно-мастильних матеріалів на АЗС АТП” від 2.02.2018 р. зазначено, що комісією у складі ревізорів фінансової інспекції Симененко В.В. та Ігнатенко А.М. інженера Петрова К.П. у присутності оператора АЗС Квятковської В.М. було здійснено замір висоти заливу ПММ, які знаходяться в місткостях АЗС АТП. ПММ

знаходяться у трьох місткостях кожна з них місткістю по 8000 м³. Заміри проведені метроштоком. Результати заміру:

1. Місткість № 1 - А-76 Висота заливу - 190,5 см

Об'єм за градуйованою таблицею - 7950 л

2. Місткість № 2 - А-76 Висота заливу - 104,0 см

Об'єм за градуйованою таблицею - 4320 л

3. Місткість № 3 – дизпаливо. Висота заливу - 23,0 см Об'єм за таблицею - 950 л

Видача ПММ здійснюється через дві автоматизовані колонки. Показники лічильників на момент інвентаризації: Колонка на видачу А-76 - 845903 л. Колонка на видачу дизпалива - 531511 л. На момент проведення контрольного заміру заливу не були пред'явлені паспорти стандартизації на колонки автоматичні. Контроль за показниками лічильників не ведеться, журнал обліку відсутній. Щоденний замір щільності ПММ не здійснюється в зв'язку з відсутністю аерометра. Контрольний замір відпуску ПММ не проводився за відсутності мірника зразкового. В акті ревізії зазначено: нестача бензину А-76 - 394 л, ціна 26,95 грн, сума - ..... грн; лишки дизпалива - 210 л, ціна 24,14 грн. сума - ..... грн.

Довідка: за міжревізійний період за документами надійшло від постачальників (враховуючи залишки МВО за даними інвентаризації) бензину А-76 - 860670 л, дизпалива - 533307 л. Договір про матеріальну відповідальність з Квятковською В.М. укладено.

Перелік питань для дослідження експерту:

1. Чи дотримуються посадові особи на АТП встановленого порядку контролю за відпуском ПММ?

2. На кого з посадових осіб покладено обов'язок забезпечити дотримання вимог нормативних актів щодо порядку обліку та відпуску ПММ?

3. Чи підтверджуються документально визначені в акті ревізії нестача бензину А-76 - 394 л та лишки дизпалива - 210 л?

4. Яку суму матеріальної шкоди заподіяно АТП і хто з посадових осіб зобов'язаний її відшкодувати.?

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи.

Варіант 6.

1. *Оцінити ситуацію з позиції можливості застосування судово-бухгалтерської експертизи і надати свої судження з приводу документів які є доказами злочину.*

У Миколаївській області за матеріалами співробітників управління порушена кримінальна справа проти начальника одного з відділень акціонерного банку. Зловмисник упродовж двох років, в змові з керівниками чотирьох фермерських господарств, оформляв кредитні картки на працівників підприємств без їх відома. Надалі грошові кошти з незаконно виготовлених кредитних карток були зняті і привласнені. Таким чином, згаданій банківській установі нанесені збитки на загальну суму понад 930 тис. гривень.

2. Сформувати десять питань експерту для дослідження у справі нецільового використання бюджетних коштів у дошкільному закладі.

3. Розробити методiku дослідження експертом операцій з нематеріальними активами на підприємстві.

Задача

Зміст ситуації.

В акті документальної ревізії підприємства АЛТ наведено розрахунок фінансової санкції за перевищення ліміту залишку готівки в касі за період, що перевірявся (таблиця).

№ з/п	Дата	Залишок каси, на початок дня, грн.	Залишок каси на кінець дня, грн.	Ліміт каси, грн	Перевищення ліміту каси грн.	Розрахунок фінансової санкції за понад - лімітний залишок готівки в касі
1	02.10.20	32,08	502,08	170,0	402,08	370,00
2	15.10.20	350,38	850,38	170,0	750,38	348,30
3	09.11.20	93,32	1663,32	170,0	1563,32	812,94
4	12.11.20	95,07	95,07	170,0		•
5	19.11.20	95,07	295,07	170,0	195,07	195,07

Після призначення судово-бухгалтерської експертизи винесено для дослідження перелік питань, а саме:

1. Чи дійсно у зазначених випадках було перевищення ліміту залишку готівки в касі підприємства АЛТ?
2. Визначити які норми з регулювання обігу готівки в національній валюті порушені на підприємстві?
3. Дати висновок щодо правильності застосування фінансових санкцій та розрахунку загальної суми понадлімітних залишків готівки в касі.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАДАЧІ ДЛЯ УСІХ ВАРІАНТІВ

Індивідуальні завдання для студентів передбачають використання кожним свого індивідуального коефіцієнта згідно порядкового номеру в списку групи. Наприклад, коли студент навчається у першій групі під порядковим номером у списку 12, відповідно для нього коефіцієнт $K=1,12$. Для студента другої групи цього ж порядкового номера, індивідуальний коефіцієнт $K=2,12$ і т.д.

1. У липні 2019 року один із засновників за договором відступлення частки у статутному капіталі підприємства відступив свою частку (20%) іншому учаснику товариства. Після проведення розрахунків зміни, внесені до статуту й установчого договору, були зареєстровані у виконавчому комітеті.

У квітні 2020 року учасник, який вибув, подав позовну заяву про виплату йому товариством частини майна і частини прибутку. Суму позову позивач доручив

визначити суду. Суддя своїми ухвалами наклав арешт на всі поточні рахунки і все майно підприємства і призначив судово-бухгалтерську експертизу щодо визначення частки майна і прибутку, належних учаснику, який вибув з товариства, пропорційно його частці у статутному капіталі до моменту відступлення цієї частки.

Поставлені питання експерту:

1. Чи має право учасник ТзОВ, який відступив свою частку (20%)К у статутному капіталі іншому учаснику на частину майна і прибутку ТзОВ, якщо прибуток за період існування товариства не розподілявся, а реальна вартість частки у статутному капіталі за договором відступлення визначена і виплачена з урахуванням внеску до статутного капіталу і суми нерозподіленого прибутку, що припадає на цю частку?
2. Скласти модель дослідження правомірності вимог учасника позивача.
3. Вказати законодавчо-нормативні джерела, що були використані бухгалтерською експертизою.

2. При проведенні ревізії на ДП УРК заступник начальника відділу фінансової інспекції виявив у касі підприємства нестачу грошових коштів у касира Калитки А.М. в сумі 18500 К грн. станом на 2 лютого 2020 р. Крім цього було знайдено у касі розписку начальника цеху Пелеха І.М. від 20 грудня 2019 р. про одержання нібито позичкою 18000 К грн. на строк до 20 січня 2020 р. Розпорядчих підписів директора і головного бухгалтера на видачу грошей на розписці немає. Документи про нестачу грошових коштів передано в правоохоронні органи району для розслідування за фактом.

Правоохоронні органи району 20 лютого 2020 року розглянули матеріали за фактом нестачі грошових коштів у Калитки Н.М. і за ухвалою від 21 лютого для встановлення обґрунтованості суми нестачі була призначена судово-бухгалтерська експертиза.

Поставлені питання експерту:

1. У який період виявлено нестачу грошових коштів у касі ДП “УРК”?
2. Чи виявлена нестача грошових коштів у касира Калитки.М. у сумі 18500 грн. документально підтверджена?
3. Які нормативні документи з обліку грошових коштів у касі ДП “УРК” було порушено (пункт, параграф) і хто винен у цьому?

Скласти висновок.

Перелік документів наданих експерту для дослідження. Кримінальна справа №8-47-11 на 136 аркушах, у якій є наступні документи:

Акт ревізії касових операцій підприємства від 20.02.2020 р., проведеної за період з 1.01.2019 р. по 2.02.2020 р. заступником начальника контрольно-ревізійного відділу, яким виявлено нестачу грошових коштів в сумі 18.500 К гривень, касовий видатковий ордер на видачу грошей у сумі 18.000 К гривень начальнику цеху; Розписка начальника цеху і Акт інвентаризації каси; Облікові реєстри та додані документи з обліку грошових коштів за ревізований період.

Експертиза проводилась у приміщенні правоохоронних органів за участю касира Калитки А.М.

3. На Львівському підприємстві з 1 січня 2019 р. по 2 березня 2020 р. завідуючою секцією працювала Івасюк О.О., а гр. Сірко Р.Р. - касиром, що обслуговувала цю секцію. 2 березня 2020 р. підприємство працювало після проведеного зниження цін на деякі товарно-матеріальні цінності. Директору підприємства надійшла скарга від гр.Жовнір Т.З., яка повідомляла, що вона 2 березня заплатила в касу за вказівкою Івасюк за одну пару рукавиць 305 К грн., а фактично у цей день потрібно було заплатити 270 К грн.

Директор підприємства в зв'язку зі скаргою гр.Жовнір Т.І. своїм наказом звільнив з роботи Івасюк і Сірко та про їх зловживання повідомив письмово в прокуратуру м. Львова для притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Розглянувши матеріали, прокуратура кримінальну справу не відкрила.

Бухгалтерія підприємства додатково представила слідчому розрахунок, з якого видно, що за весь період роботи Івасюк О. і Сірко Р. взяли з покупців за продаж 400 пар рукавиць 122 000 К грн., а гроші привласнили.

Звинувачена Івасюк у своїх поясненнях слідчому себе винною в обрахуванні покупців не признає і вказує, що випадок з покупцем Жовнір вона не пам'ятає, однак припускає, що помилково могла назвати Жовнір ціну, діючи на рукавиці до зниження, 305 К грн. У зв'язку з цим для перевірки розрахунків бухгалтерії підприємства, що були представлені слідчому, була призначена 20 березня 2020 р. судово-бухгалтерська експертиза.

Питання, поставлені на вирішення бухгалтерської експертизи.

1. Чи можна прийняти документи, пред'явлені Івасюк, яка себе винною в обрахуванні Жовнір не признає?
  2. Чи обґрунтованими є розрахунки бухгалтерії підприємства, представлені слідчому, за період роботи Івасюк і Сірко в сумі 122 000 К грн.
  3. Вказати конкретно винних осіб та нормативні акти, що порушені.
- Скласти висновок.

4. У касовому звіті касира підприємства є помилки, які потребують повної перевірки грошових операцій, ці питання доручено перевірити бухгалтеру-експерту, якому потрібно дати висновок по суті неправильності складеного касового звіту, а також встановити конкретних осіб.

Касовий звіт за період з 5 по 10 вересня 2019 р.

Надійшло: 5 вересня - за продані матеріальні цінності 10000-00 К

- пайові внески 500-00 К

7 вересня - за продані цінності 18000-00 К

8 вересня - 12000-00 К

- пайові внески 300-00 К

9 вересня - за продані цінності 1500-00 К

41300-00 К

Вибуло: 5 вересня - видано зарплату 5500-00 К

- заплачено за ремонт лічильника 200-00 К

6 вересня - видано за покупку замків 100-00 К

- зараховано на розрахунковий рахунок 4790-00 К
 7 вересня - заплачено за куплений цукор 12000-00 К
 - заплачено за віконні рами 250-00 К
 8 вересня - заплачено за покупку рису 6075-00 К
 9 вересня - заплачено за ремонт годинника 500-00 К
 - внесено на розрахунковий рахунок 17000-00 К
 Залишок по касі на 10 вересня 150-00 К
 41300-00 К

Матеріали про викриті зловживання і порушення направлені в правоохоронні органи для розслідування і притягнення винних осіб до відповідальності згідно законодавства.

Сформувати три питання до експерта і скласти висновок.

5. У цеху при виготовленні виробів А і Б виконувалось вісім технологічних операцій, по виробу В - 4 операції. Комплексна цехова розцінка за виготовлення виробів А - 500 К грн., Б - 600 К грн., В - 400 К грн.

За даними інвентаризації в цеху були незакінчені обробкою вироби А. Виписка із акту інвентаризації приводиться в таблиці.

Технологічні операції	Розцінки за операцію	Кількість виробів, що пройшли обробку	
		На початок місяця	На кінець місяця
1	20 К	30	30
2	100 К	110	115
3	160 К	150	155
4	150 К	250	250
5	30 К	300	400
6	40 К	300	400
7	100 К	60і	-

Матеріали по цих фактах були передані в прокуратуру м. Львова для розслідування і притягнення винних до відповідальності згідно закону.

Прокуратурою 25 січня 2020 року розглянуто матеріали про зловживання по фактах і у порушенні кримінальної справи було відмовлено. Запропоновано ще раз перевірити всі факти з участю вказаних осіб. Вимоги прокуратури були виконані, і факти зловживань підтвердились. Призначена судово-бухгалтерська експертиза.

Питання, поставлені на вирішення експертизи.

1. Вимоги яких нормативно-правових актів було порушено в цеху.

2. Хто конкретно винен у допущені виявлених порушень.

Скласти висновок судово-бухгалтерської експертизи.

Перелік документів, поданих на дослідження бухгалтерської експертизи. Цивільна справа №3-33 на 300 аркушах, у якій є наступні документи: акт ревізії фінансово-господарської діяльності за весь період роботи вказаних осіб; бухгалтерські первинні документи; пояснення посадових осіб.

Експертиза проводилась у приміщенні прокуратури за участю усіх осіб, які допустили зловживання.

Додаток А.

(Назва експертного закладу)

Висновок №

експерта (-ів) _____

по ___ справі № _____

Вступна частина

(назва експертизи)

Експертиза призначена _____

(постановою слідчого, П.І.Б., назва слідчого органу; ухвалою суду)

По завданню завідувача _____

(назва експертного закладу)

ВІД _____

(дата)

Експертизу провів (-ели) _____

(П.І.Б., освіта, спеціальність, наукова ступінь, вчене звання, посада експерта)

Експерт (-и) у відповідності зі ст. 196 КПК України попереджений (-і) про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку за ст. 384 ККУ і за відмову виконання покладених на нього (них) обов'язків за ст. 385 ККУ.

(підпис (-и))

Матеріал на експертизу поступив _____

(дата)

Висновок підписано _____

(дата)

(коротко про обставини справи, що мають забезпечення для проведення судово-бухгалтерської експертизи)

Питання для дослідження: 1. _____

(подається перелік питань, з приводу

2. _____

яких надається висновок)

3. _____

Під час проведення експертизи були присутніми _____

(П.І.Б., посада, науковий ступінь)

Дослідницька частина

Усі подані матеріали розглянуто і досліджено. _____

(описується увесь процес дослідження з посиланням на документи і нормативні матеріали)

Висновки

1. _____

(подаються відповіді на поставлені питання у тій же

2.

послідовності, що і у вступній частині)

3.

(П.І.Б. експерта (-ів))

(підпис (-и))

(печатка)

Література

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
5. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
6. Податковий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Закон України “Про судову експертизу”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
8. Інструкцію про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>
9. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням” від 18.01.01 р. № 2240-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=224014&p=1244804203896533>
10. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 02.03.00 р. № 1533-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=153314&p=1244804203896533>.
11. Закон України “Про страхові тарифи на загально-обов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 22.02.01 р. № 2272-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2272-14>.
12. Інструкцію про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>
13. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку оплати перших п’яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов’язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів підприємства, установи, організації” від 06.05.01 р. № 439 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=439-2001-%EF>.
14. Постанова Кабінету Міністрів України “Про обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням” від 26.09.01 р. № 1266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=12662001%EF&p=1244804203896533>.

15. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. №996-ІУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/.](http://zakon1.rada.gov.ua/)
16. Закон України „Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” від 6.07.95р. №265/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon1.rada.gov.ua/.](http://zakon1.rada.gov.ua/)
17. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2002. - №7: Судові експертизи в Україні. – 416 с.
18. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз. Затверджено наказ Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5.
19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України „Про деякі питання призначення та проведення судової експертизи у зв’язку з прийняттям Закону України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 16 листопада 2001 року №01-8/1227.
20. Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1994 року №778.
21. Положення про експертну службу Міністерства внутрішніх справ. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 року №988.
22. Положення про Державний реєстр атестованих судових експертів державних і підприємницьких структур та громадян. Затверджено наказом Міністерства юстиції України від 15 липня 1997 року №285/7-А „Про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів”.
23. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів. Додаток 2 до наказу Міністерства юстиції України від 15 квітня 1997 року №149/7.
24. Постанова Пленуму Верховного Суду України „Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах” від 30 травня 1997 року №8.
25. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. №291 (зі змінами).
26. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Затв. наказом МФУ №88 від 24.05.95р.
27. Швець В. Судово-бухгалтерської експертизи. Навчально-методичний посібник. – Львів: Видання юридичного факультету, 2004. – 112 с.
28. Швець В. Є. Судово-бухгалтерська експертиза у розкритті злочинів проти довіклля // Формування ринкової економіки в Україні. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2004. – Вип. 13. – С. 471–476.
29. Швець В. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи. Підручник. – Львів: ЗУІВЦНК, 2005. – 240 с.
30. Швець В. Є. Судово-бухгалтерська експертиза у розкритті злочинів з ухилення від сплати податків: Актуальні проблеми протидії економічній злочинності, тінізації та корупції в умовах формування ринкової економіки України // Актуальні проблеми протидії економічній злочинності, тінізації та корупції в умовах форм ринкових відносин в Україні: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. 30.09.2005р. – Львів: Львів. юрид. ін-т, 2006. – С.78-81.
31. Швець В. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи. Підручник. – Київ: Каравела, 2008. – 240 с.
32. Швець В. Проблеми організації діяльності судових експертів з обліково-аналітичних наук у контексті Європейської інтеграції // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції: 17 травня 2018 р. / [відповідальні за випуск :

- проф. Куцик П.О., проф. Бачинський В.І.] – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – С. 323-325.
33. Zabolotskyu, T., Vitlinskyu, V., Shvets, V. (Ukraine). Optimality of the minimum VaR portfolio using CVaR as a risk proxy in the context of transition to Basel III: methodology and empirical study. *Economic Annals-XXI: Volume 174, Issue 11-12* December 28, 2018. P. 43-50. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V174-07>
  34. Shvets V., Pavlik I. Formation of the basic principles of ethics for specialists of accounting and analytical sciences in modern information economics / V. Shvets, I. Pavlik // *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки №2 (84) - Житомир, 2018. - 39-44с.*
  35. Shvets V. Accounting Book of the Lviv Mint (1656–1657) as a Source of Accounting and Analytical Experience in Managing Business Entities in Emergencies EEM. 2020; Volume 7, Number 2 : pp. 33 – 45. URL: <http://science.lpnu.ua/eem/all-volumes-and-issues/volume-7-number-2-2020/accounting-book-lviv-mint-1656-1657-source>.
  36. Shvets V., Shevtsiv L., Mishchuk N., Melnyk B., Humen Yu., Mudrak M. Investment Attractiveness of Land Resources of Ukraine // 10th International Conference "Advanced Computer Information Technologies" ACIT'2020 – Doggendorf, 16-18 September 2020; p. 699-703.
  37. Shvets V., Mishchuk N., Novostavska, O. Methods of estimating land resources of Ukraine in the conditions of land market formation for the purposes of sustainable development/ E3S Web of Conferences 255, 01018 (2021) ISCMEE 2021. URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501018>

Уклав професор кафедри обліку і аудиту **Володимир Євгенович ШВЕЦЬ**